

مراقبت از کودکان ناشنوا- نابینا در مؤسسه «ورداون» در سینت میکلزجستیل هلند

مترجم: فاطمه بور / آموزشگاه مهرطلبان تهران

مسأله معمول دیگر در سال‌های اولیه زندگی کودکان ناشنوا- نابینا، محرومیت اجتماعی است. از آنجا که روابط اولیه مادر - کودک به خاطر بستری کردن فراوان یا وضعیت فیزیکی ضعیف کودک، گسیخته می‌باشد، این امر منجر به محرک‌های خاص فراوانی می‌شود که خود می‌تواند منتج به الگوهای رفتاری ناپهتجار شود. به طوری که به مرور، برقراری ارتباط با دیگران برای کودک مشکل‌تر می‌شود.

نظریه دوم، نظریه پیوستگی است که اساساً بر اهمیت درک و اصلاح رفتار کودک متمرکز است. اگر مراقبان به قدر کافی به این رفتار پاسخ دهند، کودک یک الگوی شغلی درونی را، آن گونه که هست توسعه می‌دهد. کودکان یاد می‌گیرند که مراقبان چگونه پاسخ خواهند داد و این بدان معناست که کودکان قادر به رشد احساس شایستگی شده و نحوه‌ی شرکت فعال در گفت و گو را درک می‌کنند.

**به مرور، برقراری ارتباط با دیگران برای کودک
مشکل‌تر می‌شود.**

نظریه سوم که مبنای بسیاری از تفکرات و اعمالمان می‌باشد، نظریه یادگیری اجتماعی است. این نظریه بر تأثیر اصلی محیط اجتماعی بر رشد کودک تأکید می‌کند. بر طبق

مؤسسه ورداون (IVI) در سال ۱۹۶۲ شروع بکار کرده و مراقبت از کودکان ناشنوا - نابینا را بر عهده گرفت. «تام ویسر» از اداره رافل در سینت میکلز جستیل پیشرفت‌های رایج مراقبت از کودکان ناشنوا- نابینا را در این اداره شرح می‌دهد:

نظریه و اصول اساسی برنامه تربیتی

در اداره رافل نظریه‌هایی مد نظرند که بتوانند در افزایش آگاهی ما از رفتار و پیشرفت کودکان ناشنوا- نابینا مؤثر واقع شوند، به ویژه نظریه‌هایی که بتوانند به ما در جایگزینی تجارب کسب شده توسط والدین و کارکنان مؤسسه کمک کنند. امید است این چارچوب به طور روز افزون ما را در استفاده از این تجارب برای توسعه نوعی برنامه آموزشی بهینه قادر سازد. در حال حاضر، سه نظریه موجود عبارت‌اند از:

نظریه اول، نظریه محروم‌سازی است. این نظریه انواع متعدد محرومیت و تأثیر آنها بر رشد کودکان را شرح می‌دهد. محرومیت حسی به این معنی است که کودک دنیای خارجی خود را به طریقی بسته و گریخته مشاهده کند، به نحوی که قادر به پردازش خیل عظیم اطلاعاتی که به وی هجوم می‌آورند نباشد. عکس‌العمل کودک در برابر این محرومیت اغلب قطع تعامل با محرک‌های معین و تمرکز کاملاً یکطرفه بر سایر انگیزه‌هایی است که به نظر کاملاً تثبیت شده می‌آیند.

این نظریه، رشد کودک تحت تأثیر سه عامل قرار دارد: تقویت رفتاری که کودک از خود بروز می‌دهد، آموزش و تقلید. مسأله اصلی تأثیرگذار بر رشد کودکان ناشنوا- نابینا این است که اغلب به کشف پیشامدهای احتمالی در بین وقایع مختلف موفق نمی‌شوند و در نتیجه، آنها بیشتر به شیوه‌ای بسیار محدود شده از طریق مشاهده و تقلید از سایر کودکان و بزرگسالان یاد گرفته و در واقع رشد، شکلی از یادگیری خودبخودی نیست. بنابر عقیده ما، دو نظریه فوق مکمل خیلی خوبی برای یکدیگر هستند.

رشد کودک تحت تأثیر سه عامل قرار دارد:

تقویت رفتاری که کودک از خود بروز می‌دهد، آموزش و تقلید.

تشخیصی‌ها:

در مبحث مناسب‌ترین شکل مراقبت و آموزش کودکان ناشنوا- نابینا، تشخیص را باید به عنوان یک کلمه‌ی کلیدی در نظر گرفت. بدون آگاهی دقیق در زمینه‌ی محدودیت‌های کودک، رشد استعدادها و شرایط یادگیری بهینه تولید برنامه‌ای مناسب غیر ممکن است. در مؤسسه «ور داون» مرکز تشخیص برای برآورده ساختن این نیاز تأسیس شده و توسط شش گروه زیر هدایت می‌شود:

۱. خدمات پزشکی

۲. مرکز شنوایی سنجی

۳. مرکز بینایی

۴. گروه تشخیص و پذیرش

۵. گروه مشاوره و روان‌شناسی آموزشی و کنترل مسایل

رفتاری و رشدی

۶. گروه تدبیر آزمایشی

آنها بیشتر وقت‌ها بر مبنای چند حرفه‌ای با همدیگر کار کرده و فعالیت‌های مدرسه رافل با شش گروه کاری بسیار مرتبط می‌باشد. در این گروه چندین کارمند در زمینه‌های مراقبت و آموزش کودکان ناشنوا- نابینا متخصص شده‌اند. از هر یک از تشخیص دهندگان انتظار می‌رود که هم قادر به آموزش رفتار و انجام معاینه‌های تشخیصی معتبر باشند و هم بتوانند آن را به صورت یک طرح رفتار انفرادی برای هر کودک تبدیل کنند؛ همچنین قادر به ابلاغ فوری تشخیص‌شان به وایستگان کودک یا والدین‌شان باشند.

توسعه تعامل، ارتباط و زبان

شعار مؤسسه این است که اصل مراقبت و آموزش کودکان ناشنوا- نابینا همچنان در رأس تعهدات ما برای کمک به کودکان، برای توسعه بهترین سطح ممکن ارتباط و رساندن آنها به بالاترین میزان از رشد زبان می‌باشد. در طی دو دهه اول تأسیس اداره، توجه زیادی به تعامل چندجانبه بین کودک و مربی یا توسعه مذاکره معطوف بود. در طی ۱۰ سال گذشته بخش عظیمی از کار، بر توسعه کدهای ارتباطی مختلف، شامل استفاده از موضوعات مرجع، ترسیم‌ها / تصویرها، کتاب‌های مرجع و سایر انواع مختلف توسعه‌ها، انجام گرفته است. این توسعه‌ها دارای اهدات اساسی هستند زیرا آنها با موفقیت‌های روزافزون، این امکان را به وجود می‌آورند که کودک کد ارتباطی را ارایه دهد که هم در حال حاضر بیشترین تأثیر را داشته و همچنین وی را برای برداشتن گام بعدی در فرایند توسعه ارتباط تحت تأثیر قرار می‌دهد. آنچه در سال‌های اخیر شاهدش بوده ایم این است که بیشتر به کد به میزان توجه به ماهیت ارتباط و توسعه تعامل چند جانبه توجه می‌شود، بنابراین ما اکنون از طریق

خودشان» و «احساس کسی بودن» به معنی درست کلمه و توسعه احساس شایستگی و استقلال را می باشد.

هر طرح آموزش انفرادی عبارت است از یک نیمرخ انفرادی و توصیفی همه جانبه از برنامه رشد فردی .

هم اکنون در این مرکز ، کودکان از سن ۱۲ سالگی می توانند از برنامه‌ای که آن را «زندگی و کار هدایت شده» می نامند پیروی کنند . موارد زیر برخی از ویژگی های این برنامه می باشد :

- فعالیتها در برنامه به گونه‌ای سازماندهی شده اند که در هر زمان کودک نیازمند کاربرد هر چند ناچیزی از قوه ابتکار خویش می باشد . این امر به منظور جلوگیری از نقصان یادگرفته شده تا حد ممکن است.
- بسیاری از فعالیتها در ماهیت ساده و روزمره هستند . این بدان معناست که کارکنان به طور مداوم در جست و جوی فعالیت‌هایی هستند که با دنیای کودک سازگار و در عین حال که در ماهیت معمول و روزمره هستند تا حد ممکن متنوع باشند و به نتایجی منتج گردند که قابل پیش بینی و یا شناسایی برای کودک باشند .
- تا حد ممکن فعالیتها باید یک رابطه ی منطقی را با همدیگر نمایان سازند.
- باید برای توسعه مهارت‌های اجتماعی نظیر منتظر ماندن ، آرام نشستن در یک جا ، کمک خواستن به شیوه صحیح ، کمک به دیگری ، هدایت فعالیت‌های خاص به عنوان یک دانش آموز و ... نهایت توجه را داشت .

فعالیت‌های آموزش ضمن خدمت درجهت اصلاح مجدد آنچه باید بر آن تأکید شود تلاش می کنیم .

استفاده از علایم به طور معمول موضوع بسیاری از مطالعات می باشد . برخی از کودکان و افراد جوان در ابتدا و گاهی اوقات برای همیشه مجبور به برقراری ارتباط از طریق علایم وفق داده شده با توانایی هایشان می باشند .

به مرور زمان بین توسعه ارتباط و توسعه زبانی تفاوت قایل شده ایم . به این ترتیب که در توسعه ارتباط، تمرکز اولیه بر یادگیری ارتباط تا حد ممکن است . در توسعه زبان تمرکز اصلی بر یادگیری زبان و بویژه یادگیری برای خواندن است . تجارب نشان داده اند که عدم توجه کافی به این نکته می تواند منجر به صرف زمان بسیار زیادی برای آموزش تعداد محدودی از کلمه ها به کودکانی شود که ثابت شده است که ظرفیت کمی برای این کار دارند ؛ در حالی که این کلمه ها بیشتر وقت ها کاربرد فراوانی در ارتباط های اجتماعی شان پس از پایان تحصیلات خواهند داشت . همچنین دریافتیم که با کمی توجه به «یادگیری زبان» می توان آنها را در سطح حداقلی از توسعه زبان نگه داشت .

توسعه زندگی مستقل ، مهارت‌های اجتماعی ، رشد

پیش اشتغالی و آموزش اشتغالی

علاوه بر توسعه ی مهارت‌های ارتباطی و توسعه ی زبان تا بالاترین حد ممکن ، توسعه مهارت‌های زندگی و کار در محدودترین شرایط ، نقشی کلیدی را در برنامه مان اشغال می کند . برای کودکان ناشنوا- نابینا ، توسعه بالاترین سطح ممکن زندگی مستقل و مهارت‌های اجتماعی ، فرصتی برای کسب احساس «توانا بودن در انجام برخی چیزها توسط

کاربرد طرح‌های آموزش انفرادی (IEP)

است. مزیت این سپاهه‌ها که هر یک به دنبال تعامل تعداد زیادی از کارمندان مجرب گسترش یافته‌اند، این است که آنها با نقشه بسیار دقیقی، پیشرفت‌های معین در کودک را نشان می‌دهند. سپاهه‌های استاندارد شده فراوانی که به این منظور گسترش یافته‌اند، براساس گام‌های بلند توسعه پایه‌گذاری شده است و این بدان معناست که آنها برای این گروه خاص از کودکان کمتر مناسب هستند.

از سوی دیگر عیب آشکار لیست‌های رافل به طور صریح این است که آنها استاندارد شده نیستند. در اصل این سپاهه‌ها برای همه جلسات IEP توسعه یافته‌اند. صرف‌نظر از این سپاهه‌ها، در هر دو نیم‌سال، سپاهه‌های استاندارد شده و تا حدی آزمون‌های استاندارد شده استفاده می‌شوند. در حال حاضر هدف، ثبت نتایج از طریق نوعی سامانه‌ی پایش دانش‌آموزان است که امکان بررسی رشد و پیشرفت کودک را در طی سالیان متوالی ایجاد می‌کند.

خلاصه

به طور خلاصه، موضوع تمامی این کوشش‌هایی که در اداره رافل انجام شده است، دستیابی به بهترین کیفیت ممکن زندگی برای همه کودکان مورد نظر در زمان حال و آینده است. یک زندگی که در آن کودکان چیزی که شنیدنی و دیدنی است را تجربه کنند، زندگی که آنها در آن واقع شده و قادر شوند به انسان بودن خویش افتخار کنند. این همان کیفیتی است که بیش از سایر شاخص‌های برنامه اداره رافل مورد توجه است.

در اداره رافل استفاده از طرح‌های آموزش انفرادی (IEP) نقش اصلی را در شیوه کار مقرر شده بازی می‌کند. در این طرح والدین عموماً با ارایه تجارب وسیع خود در مورد کودکانشان کمک مهم و بزرگی به لحاظ کردن جزئیات طرح‌های آموزش انفرادی کودکانشان می‌کنند.

هر طرح آموزش انفرادی عبارت است از یک نیمرخ انفرادی و توصیفی همه جانبه از برنامه رشد فردی. در نیمرخ انفرادی سعی می‌شود شرحی از کودک یا فرد جوانی که ویژگی شخصیتی‌اش با تمام دقت توصیف شده است، در یک یا دو برگ ارایه شود. همچنین طرح آموزش انفرادی روشی را بررسی می‌کند که محیط باید برای فرد به منظور تأمین بهبود و تأمین فرصت برای توسعه، فراهم آورد.

یک عنصر مهم نیمرخ فردی، توصیفی از آنچه به عنوان استعداد رشد یافته علائق کودک ملاحظه شده است می‌باشد. توصیف همه جانبه برنامه توسعه انفرادی به معیار ارزیابی و موضوع‌های روش شناختی اشاره دارد. اجرای برنامه مربوط به هر طرح آموزش انفرادی، شامل توصیف مفصل شیوه کار برای هر جزء برنامه است.

در سال‌های اخیر در اداره رافل سپاهه‌هایی توسعه یافته‌اند که قادر به پایش پیشرفت کودکان هستند. این سپاهه‌ها، رشد اقتصادی-اجتماعی، رشد اجتماعی و رفتار متعادل برخی از جوانب مهارت‌های زندگی مستقل انفرادی و رشد احساس شایستگی کودک را نشان داده و بیانگر این امر می‌باشند که تا چه اندازه، برنامه با توان کودک سازگار بوده

زیرنویس‌ها:

1. Instituut voor Doven (IVI)
2. Individual Educational Plans (IEP)